

การเมืองเรื่องการปฏิเสธ: กรณีศึกษารัฐบาลนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร

The Politics of Denial: the Case of PM Yingluck Government

สาวิตรี ทวณิช

Abstract

In logic, negation is a common strategy in argumentation. It is used to negate an opposing viewpoint, to refute an argument or to remove misunderstanding. In this vein, denial is situated in an interaction of argument. The existence of denial presupposes a previously stated argumentation to which the denial is opposing with an aim to defend oneself from unpleasant proposition.

This paper aims to analyse the linguistic and logical mechanism of negation in Thai political discourse in order to project the possible pragmatic purposes of it. This paper takes negation sentences produced by the current Prime Minister Yingluck Shinawatra in political context as data. The sample is collected from August 2011, when Yingluck was declared a candidate to represent Phuea Thai party in the general election, until August 2012.

The analysis of negation draws upon some approach in argumentation in order to identify data. Then the negation identified will be analyzed using relevance theory to point out the argumentation previously stated or commonly acknowledged in the context. When proposition is identified, the study classifies the type of negation and assigns the possible implication of it. The pragmatic implication of the interaction will be proposed.

The findings reveal that negation found in the discourse of PM Yingluck are the responses to questions which can be classified into 3 types: asking for information, asking for confirmation and asking for reaction/comments. The questions that ask for confirmation and reaction are found most often. The questions can be seen as performing an act of accusation. The negation can be classified into 4 types: direct negation, indirection negation, refusal to answer and ask question back/ retaliate. It is found that 30 examples of direct and indirect negation show PM.'s cooperation with reporters by responding to the question in such manners. The option of refusal to answer and question back/ retaliate, which are found 6 and 7 instances respectively, are delivered in compromising manner .

Analysed dialogically, the questions show social skepticism about the PM. as a women, as a sister of former PM Thaksin Shinawatra and as a leader of the country. The negation found in her responses shows her attempt to ward off the accusations. However, since her style of political communication that differs from the norm of political sphere, namely, her choice to cooperate, her choice to use dissuasion rather than refutation and her manner of striking back which lack aggressiveness typically found in political discourse, negatively affect her image as a leader.

บทคัดย่อ

การปฏิเสหเป็นรูปแบบของการอ้างเหตุผลชนิดหนึ่ง รูปแบบประโยคประเภทนี้ทำหน้าที่ปฏิเสหข้อคิดเห็นที่ตรงข้าม ตอบโต้ข้อโต้แย้ง หรือขจัดความเข้าใจผิด หากพิจารณาในลักษณะนี้ การปฏิเสหเป็นรูปแบบของภาษาที่ปรากฏในปฏิสัมพันธ์ที่อยู่ในโครงสร้างของการอ้างเหตุผล การปรากฏของรูปปฏิเสหแสดงให้เห็นว่ามีกรกล่าวอ้างอะไรบางอย่างที่ตรงข้ามกับเนื้อหาของการปฏิเสห การปฏิเสหมีจุดประสงค์เพื่อปกป้องตนเองจากประพจน์ที่ไม่น่าพึงใจ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกทางภาษาและกลไกทางตรรกวิทยาของการปฏิเสห เพื่อศึกษาจุดประสงค์ของผู้พูดในการกล่าวการปฏิเสหนั้น ๆ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มาจากวาทกรรมการเมืองของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในช่วงที่เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนสิงหาคม 2555

การศึกษาการปฏิเสหใช้ทฤษฎีการอ้างเหตุผลเพื่อระบุข้อความที่เป็นกรปฏิเสห จากนั้นจะนำถ้อยความที่เป็นปฏิเสหมาวิเคราะห์โดยใช้ความเชื่อมโยงเพื่อหาข้ออ้างที่มีการกล่าวถึงมาก่อน ผลการวิเคราะห์พบว่า การปฏิเสหเป็นการตอบคำถามซึ่งมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ ถามเพื่อขอข้อมูล ถามเพื่อขอคำยืนยัน และถามเพื่อขอความเห็น การถามเพื่อขอความเห็นเป็นประเภทที่พบบ่อยที่สุด หากพิจารณาคำถามโดยรวมพบว่าเป็นวัจนกรรมการกล่าวหาเป็นส่วนใหญ่ ในการตอบปฏิเสห พบว่า นางสาวยิ่งลักษณ์มีการปฏิเสห 4 ประเภท ได้แก่ ปฏิเสหตรง ปฏิเสหอ้อม ปฏิเสหที่จะตอบ และถามกลับ/ห้ามถาม จากการวิเคราะห์พบการปฏิเสหตรงและอ้อมรวมกัน 30 ตัวอย่างซึ่งถือว่าเป็นการแสดงความร่วมมือกับผู้สื่อข่าว การปฏิเสหที่จะตอบคำถาม พบจำนวน 6 และ 7 ตัวอย่างตามลำดับ แม้ทั้งสองแบบนี้จะแสดงความไม่ร่วมมือ แต่มักพบว่ากระทำไปในรูปแบบที่ประนีประนอม ไม่รุนแรงก้าวร้าว

คำถามต่าง ๆ ส่วนใหญ่ที่พบแสดงความกังวลของสังคมที่มีต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้นำประเทศที่เป็นผู้หญิง และเป็นน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ การปฏิเสหที่พบในการตอบคำถามของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการขจัดข้อกล่าวหา อย่างไรก็ตามการที่นางสาวยิ่งลักษณ์มีรูปแบบการสื่อสารการเมืองที่แตกต่างจากแบบแผนการสื่อสารของนักการเมือง กล่าวคือ การเลือกที่จะแสดงความร่วมมือ การเลือกที่จะปฏิเสหแบบโน้มหน้าใจให้ไม่เชื่อและการตอบโต้แบบประนีประนอม ไม่รุนแรงก้าวร้าวซึ่งเป็นรูปแบบที่พบเห็นทั่วไปในวาทกรรมการเมือง จึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

1. บทนำ

สังคมคือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การอยู่ในสังคมหมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เราต้องมีการสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางความคิดทั้งในทางอารมณ์และเหตุผล (ปรีชาและสมภาร, 2549, น. 18) รูปแบบการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นสิ่งที่สร้างภาพลักษณ์ทางสังคม ในฐานะเพื่อน ผู้นำ หรือ ผู้ตาม การสื่อสารในระดับต่าง ๆ คือกิจกรรมที่แสดงปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม การสื่อสารคือการแลกเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ทศนคติโดยผ่านระบบสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ทั้งสัญลักษณ์ที่เป็นวัจนภาษา (verbal language) และอวัจนภาษา (nonverbal language) ในบทความนี้ผู้วิจัยมุ่งความสนใจที่การวิเคราะห์การสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นวัจนภาษา

การศึกษาภาษาหรือที่เรียกว่าสาขาวิชาภาษาศาสตร์นั้นแสดงถึงมุมมองที่มีมนุษย์พิจารณาภาษาในหลากหลายมิติ การวิจัยนี้จะมุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของภาษา มากกว่าที่จะสนใจในเรื่องโครงสร้างและรูปแบบ การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของภาษาในการสร้างความหมายในบริบท การสื่อสารซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์ (Discourse Analysis) ซึ่งจะได้นำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

วาทกรรมวิเคราะห์เป็นศาสตร์ในการศึกษาภาษาที่มีสมมติฐานว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษา (text) และบริบท (context) คือสิ่งที่กำหนดว่าภาษาที่สื่อั้นจะมีความหมายอย่างไร การศึกษาเพื่อหาความหมายตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์จึงจะต้องเป็นการศึกษาทั้งภาษาที่ใช้ ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์บริบทการสื่อสารที่ภาษานั้น ๆ ถูกสื่อออกมา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อค้นหาความหมายจริงที่เกิดขึ้นในบริบท (pragmatic meaning) ลักษณะทางภาษาที่เรียกว่า “การปฏิเสธ” (negation) ที่ปรากฏในวงการการเมือง (field of politics) ทั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นหัวหน้าอำนาจฝ่ายการเมือง ที่ให้สัมภาษณ์ที่ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา หรือเมื่อไปปรากฏตัวในงานต่าง ๆ ในฐานะนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์เป็นการส่วนตัว ทั้งนี้จึงกล่าวได้ว่าข้อมูลที่ได้เก็บมาเป็นวาทกรรมการเมือง คือภาษาที่กล่าวในบริบทการเมือง

การศึกษาวาทกรรมการเมืองจำเป็นจะต้องกระทำควบคู่กับการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลไกการปฏิบัติ และวัฒนธรรมการเมืองเพื่อให้เข้าใจถึงเงื่อนไขในบริบทที่อาจมีอิทธิพลต่อภาษาที่เลือกใช้คำพูดแบบหนึ่งเมื่อสื่อสารไปในบริบททั่วไปอาจมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่เมื่อปรากฏในวงการเมืองอาจมีความหมายแตกต่างออกไปก็ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการเมือง เป็นวงการหนึ่งที่มีวัตรปฏิบัติเฉพาะสำหรับสมาชิกที่อยู่ในวงการนั้น การเมืองเป็นวงการที่แสดงการปฏิบัติโดยคำพูด วาทกรรมการเมืองจึงเป็นวิถีที่นักการเมืองมุ่งแสดงตัวตนของความเป็นนักปกครอง นักบริหาร

ด้วยวัตถุประสงค์พิเศษดังกล่าวรูปแบบของการสื่อสารในการเมืองจึงอาจแตกต่างออกไป เช่น ในศาสตร์ของการวิเคราะห์บทสนทนา (Conversation Analysis) อ้างว่าโดยปกติแล้วมนุษย์จะพยายามรักษาความสัมพันธ์ในการสื่อสารให้ราบรื่นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากธรรมชาติของกลไกการผลัดผู้สนทนา (turn taking) ที่โดยปกติแล้วในการสนทนาจะมีผู้พูดเพียงหนึ่งคนในหนึ่งช่วงเวลา และเมื่อผู้ที่พูดอยู่พูดจบ สมาชิกในวงสนทนาจะพูดต่อทันทีโดยที่มีการเว้นเวลาระหว่างผู้พูดน้อยที่สุดหรือไม่เว้นเลย หรือจากศาสตร์เดียวกันนี้ที่ว่าในการสนทนามักจะมีคู่ของคำพูดที่มักเกิดร่วมกันที่เรียกว่าคู่ของคำสนทนาหรือ adjacency pairs เช่น คู่ของคำถามกับคำตอบ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำจนเป็นบรรทัดฐานซึ่งโครงสร้างเช่นนี้เรียกว่า โครงสร้างที่สังคมคาดหวัง หรือ preference structure โครงสร้างที่เป็นไปตามรูปแบบมาตรฐานเช่นนี้แสดงถึงพฤติกรรมความร่วมมือกัน อันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นตามสมมติฐาน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในวงการเมือง น้อยครั้งที่

การตั้งคำถาม จะได้รับคำตอบกลับมาในผลัดถัดไป จนอาจเรียกได้ว่าโครงสร้างคำถาม-คำตอบดูเหมือนจะไม่ใช่โครงสร้างมาตรฐานในวงการเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกในวงการการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองที่คร่ำหวอดมาเป็นเวลานาน อาจมีวัตถุประสงค์อื่นที่สำคัญยิ่งกว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ราบรื่น เช่นการสร้างภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำที่ไม่ยอมสยบให้ใคร จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่านักการเมืองแต่ละคนจะมีลักษณะการแสดงออกทางวาจากรรมที่สอดคล้องกับบุคลิกของตน และในขณะเดียวกันนักการเมืองยังใช้วาจากรรมในการสร้างอัตลักษณ์ที่พึงปรารถนาที่ทำให้มีแต้มต่อในทางการเมืองของตนต่อสาธารณชน

การศึกษาหน้าที่และนัยยะของรูปปฏิเสทในวาทกรรมการเมืองของนายกรัฐมนตรีนางสาว ยิ่งลักษณ์ นั้น ผู้วิจัยเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่นักปรัชญาภาษาได้ให้ไว้เกี่ยวกับศักยภาพของภาษาโดยจะใช้แนวคิดจากงานของไมเคิล ฮาลลิเดย์ เป็นจุดเริ่มต้น ฮาลลิเดย์เป็นนักวิชาการคนแรก ๆ ที่สนใจศึกษาความหมายและหน้าที่ของภาษาอย่างจริงจัง ภาษาเป็นสิ่งที่แสดงความคิด การกระทำ แสดงตัวตนของผู้พูดและความสัมพันธ์ที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟัง นอกเหนือจากการเป็นรูปแบบของระบบภาษาเพียงอย่างเดียว (Halliday, 1970) จากแนวคิดของ ฮาลลิเดย์ เราจึงเห็นได้ว่า ภาษามีได้เป็นเพียงหน่วยสัญลักษณ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างเพราะภาษาไม่ได้เพียงทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เท่านั้น (Textual Function) ภาษายังมีหน้าที่สร้าง และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง (Interpersonal Function) อันหมายถึงภาษาเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทและสถานะของสมาชิกในสังคม และในขณะเดียวกัน ภาษายังเป็นตัวแทนของความคิด เป็นรูปที่ทำให้คนสามารถสื่อความคิด แลกเปลี่ยนความคิดกันได้ (Ideational Function) นอกจากนี้ฮาลลิเดย์ยังได้เสนอต่อไปอีกว่าความหมายและหน้าที่ในสามระดับนี้มีส่วนในการประกอบสร้างความจริงในสามมิติ ได้แก่ Textual Function สร้างความจริงในมิติสัญลักษณ์ (semiotic reality) Interpersonal Function สร้างความจริงในมิติสังคม (social reality) และ Ideational Function สร้างความจริงในมิติ “ธรรมชาติ” (“natural” reality) (Halliday and Webster, 2009, p. 168)

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาษาตามแนวคิดของฮาลลิเดย์ เป็นความพยายามในการวิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นรูปปฏิเสทในภาษาของนักการเมือง (textual feature) เพื่อหาหน้าที่และความหมายที่รูปนั้นช่วยประกอบสร้างความจริงในมิติสังคม (social reality) และในมิติธรรมชาติ (natural reality) โดยมุ่งวิเคราะห์ว่ารูปปฏิเสทดังกล่าวมีนัยยะอย่างไรในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และในขณะเดียวกันผู้พูดมีนัยยะทางการเมืองหรือประเด็นที่แฝงเร้นอย่างไรในการตัดสินใจใช้รูปปฏิเสททั้งนี้งานวิจัยเน้นกรณีศึกษาการปฏิเสทของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลในช่วงเริ่มต้นเข้าสู่ตำแหน่งระหว่างเดือนสิงหาคม 2554 และกรกฎาคม 2555 จากการเก็บข้อมูลพบว่านายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ เป็นนักการเมืองที่มีการปฏิเสทในประเด็นต่าง ๆ เป็นประจำ การศึกษารูปแบบและหน้าที่ของรูปการปฏิเสทในวาทกรรมของนักการเมือง

นั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ และมีการทำมาแล้วอย่างกว้างขวาง (Bull and Mayer, 1988, 1989 และ 1993; Bull et al, 1996) แต่สำหรับวาทกรรมการเมืองไทยยังไม่มีการวิเคราะห์รูปปฏิเสทกันมากนัก การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์มีรูปแบบในการปฏิเสทอย่างไร
2. รูปแบบการปฏิเสทแสดงความร่วมมือในการสื่อสารมากน้อยเพียงใด
3. รูปแบบการปฏิเสทสะท้อนรูปแบบการเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรีอย่างไร

การตอบคำถามดังกล่าวผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ในสื่อหนังสือพิมพ์ ข้อมูลข่าวที่นำมาวิเคราะห์เก็บจากฐานข้อมูล iqnewsclips โดยค้นหาจากหัวข้อข่าวทั้งหมดที่มีการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ แล้วเลือกวิเคราะห์เฉพาะคำให้สัมภาษณ์ที่มีการใช้รูปปฏิเสท โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นการปฏิเสทในประเด็นใด

1.1 ภาษาและการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมือง

ลูว์ กล่าวว่าการเมืองคือ กระบวนการตัดสินใจ, ความพยายามให้ได้โอกาสเข้าถึงตำแหน่งที่มีอำนาจตัดสินใจ และกระบวนการในการสร้างความชอบธรรมและ/หรือ การตอกย้ำการตัดสินใจของตน (Louw, 2005, p. 14)

กิจกรรมทางการเมืองหนึ่งที่นักการเมืองต้องทำคือการตอบข้อซักถามของสื่อมวลชน ซึ่งในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นแล้ว นักการเมืองจะใช้เวลาในการให้สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการตามทางเดินในรัฐสภา หรือบันไดทางขึ้นทำเนียบมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักการเมืองไทยไม่ได้มีการจัดสรรเวลาในการเปิดแถลงข่าวอย่างเป็นทางการมากนัก การที่นักข่าวจะสามารถทราบความเป็นไปในทางการเมืองได้จึงต้องผ่านการสัมภาษณ์ จากการเก็บข้อมูลพฤติกรรมการทำข่าวของผู้สื่อข่าวสายทำเนียบ และสายรัฐสภาในประเทศไทยในช่วงปลายทศวรรษ 1990s แมคคาร์โก พบว่าผู้สื่อข่าวมักออกหาข่าวด้วยกันเป็นหมู่คณะโดยไม่คำนึงถึงสำนักข่าวที่ตนเองสังกัด ผู้สื่อข่าวจะรวมกลุ่มกันเพื่อรอนักการเมืองผ่านมาซึ่งนั่นจะเป็นโอกาสให้พวกเขาได้สัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์จะมีการถามคำถามโดยผู้สื่อข่าวเพียงหนึ่งหรือสองคน และทุกคนที่เหลือจะบันทึกเสียงคำให้สัมภาษณ์เดียวกันเพื่อส่งกลับไปให้กับสำนักข่าวที่ตนสังกัด เนื้อหาของคำถามมักเป็นการขอความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจในสังคมในขณะนั้น (McCargo, 2000, p. 53) เช่น “ท่านมีความเห็นอย่างไรกับตลาดหุ้นที่ปรับลดอย่างรุนแรงวันนี้” เมื่อมองเผิน ๆ การทำข่าวในลักษณะดังกล่าวมีรูปแบบคล้ายกับการที่ผู้สื่อข่าวออกล่าหาความเห็นกันเป็นหมู่โดยมีเป้าหมายที่นักการเมือง

จากการพิจารณาคำถามของผู้สื่อข่าวสายการเมืองในประเทศไทยพบว่าการตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ หนึ่ง คำถามเพื่อขอข้อมูล ข้อเท็จจริง เช่น ตัวเลขต่าง ๆ โดยที่นักข่าวมิได้ทราบข้อมูลนั้นมาก่อน สอง คำถามเพื่อขอข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อคอนเฟิร์มข้อมูลบางอย่างที่นักข่าวเองทราบมาก่อนแล้วจากแหล่งอื่น และสาม คือ การคำถามเพื่อขอความคิดเห็น

หรือ ตั้งใจให้ผู้ถูกถามแสดงปฏิกิริยาบางอย่างต่อประเด็นที่ถูกถาม ซึ่งในแบบที่สามนี้อาจจัดว่าเป็น วจนกรรมการกล่าวหาโดยอ้อม (indirect accusation) ก็ได้

ในทางทฤษฎีตรรกวิทยา ตรรกะของคำถามสามารถแบ่งออกได้เป็น logic of inquiry (ตรรกะของการสอบสวน) และ logic of questions (ตรรกะของการตั้งคำถาม) สองประการนี้มีลักษณะร่วมและมีความเกี่ยวเนื่องกัน แต่แตกต่างกันที่ความรุนแรงในการนำเสนอ (thrust) (Van Bentham, 2011, p. 115) ในการวิเคราะห์คำถามและคำตอบ เราต้องเข้าใจก่อนว่า การถามตอบเป็นวิธีการให้เหตุผลที่เกิดจากคนสองฝ่าย (dialogical argumentation) (Besnard and Hunter, 2011)

ในกรณีการถามคำถามของนักข่าวนั้นนับเป็น dialogical argumentation เพราะมีสองฝ่ายร่วมกันสร้างรูปแบบการใช้เหตุผล ได้แก่ นักข่าว และนักการเมือง เบสนาร์ดและฮันเตอร์ กล่าวว่าวิธีการให้เหตุผลที่เกิดจากคนสองฝ่ายนั้นมักจะเน้นที่กระบวนการและการตอบโต้กันมากกว่าผล (อ้างแล้ว) ดังนั้น จากข้อเสนอดังกล่าว การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวกับนักการเมืองจึงควรเป็นการวิเคราะห์กระบวนการและรูปแบบที่ทั้งสองฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตอบโต้กัน

งานวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมการเมืองจำนวนไม่น้อยได้วิเคราะห์ภาษาของนักการเมืองในการให้สัมภาษณ์ (Bull and Mayer, 1988, 1989 และ 1993; Bull et al, 1996) ส่วนใหญ่พบว่านักการเมืองมักหลบเลี่ยงไม่ตอบคำถามของสื่อโดยตรงไปตรงมา แต่เลือกที่จะใช้โวหารในการไม่ตอบ เช่น โดยการถามกลับ กล่าวหา หรือเปลี่ยนประเด็น ในการเมืองไทย ลักษณะที่พบมากในวาทกรรมของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร คือวาทกรรมการปฏิเสธในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นรูปที่อาจปรากฏร่วมกับหรือเป็นการปฏิเสธเพื่อทำการถามกลับ กล่าวหา หรือเปลี่ยนประเด็นเช่นเดียวกัน

เนื่องจากการปฏิเสธเกิดขึ้นเพื่อที่จะหักล้างสิ่งที่มีการกล่าวถึงมาก่อนหน้านี้ ในการหักล้างจำเป็นอยู่เองจะต้องมีเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่น่าเชื่อถือมากกว่าข้อเสนอก่อนที่ที่ต้องการจะหักล้าง การอ้างเหตุผลที่ดีเป็นวิธีหนึ่งในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคำกล่าวอ้างของตน การอ้างเหตุผลที่น่าเชื่อถือมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานการเมืองเนื่องจากจะสามารถช่วยสร้างและรักษาความชอบธรรมให้กับอำนาจการเมืองได้เป็นอย่างดี

1.2 การอ้างเหตุผลในงานการเมือง

การสื่อสารในเมืองคือการสร้างความชอบธรรมและสร้างเสียงสนับสนุนให้ตนเอง ดังนั้น ต้องมีการออกแบบการสื่อสารในลักษณะที่มีการอ้างเหตุผลที่น่าเชื่อถือ สมกับที่เป็นคำพูดของผู้นำของผู้ปกครอง การอ้างเหตุผลในงานการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตยที่มีวัตถุประสงค์หลัก คือสร้างความชอบธรรมให้กับการดำรงตำแหน่ง ในการสื่อสารเพื่อสร้างความชอบธรรม (language as a form of legitimization) การอ้างเหตุผลที่น่าเชื่อถือเป็นสิ่งจำเป็น มีนีนีและซูลส์เตอร์ (2003) ศึกษาการอ้างเหตุผลในการอภิปรายในสภา

พบว่า การอ้างเหตุผลที่เป็นรูปแบบมาตรฐานประกอบด้วยสามส่วน เรียกโดยย่อว่า A-R-E: assertion, reasoning, evidence

Assertion หรือ ข้อความยืนยัน หมายถึงข้อความที่กล่าวอ้างเกี่ยวกับโลก

Reasoning หรือ การให้เหตุผล หมายถึงการให้เหตุผลเพื่อยืนยันว่าข้อความยืนยันนั้นเป็นเรื่องจริง

Evidence หรือ หลักฐาน หมายถึง หลักฐานใดใด ที่อาจอยู่ในรูปข้อมูล หรือตัวอย่าง

กล่าวโดยสรุป คือ การอ้างเหตุผลที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยสามส่วนดังที่กล่าวมา (Meany and Shulster, 2003, p. 16) พิจารณาจากโครงสร้างนี้ การกล่าวอ้างเพียงลอย ๆ คือมีเพียงข้อความยืนยันแต่ไม่มีเหตุผลสนับสนุนจึงอาจนับว่าไม่มีคุณค่าและไม่ควรเกิดในการอภิปรายในสภานอกจากนี้ ในบริบทการเมืองที่นักการเมืองจำเป็นต้องมีการชิงความได้เปรียบเพื่อชนะใจมวลชนจากการศึกษาวาทกรรมการเมืองโดยมีนีนีและซูลส์เตอร์ พบว่า นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จคือคนที่มีการอ้างเหตุผลที่น่าเชื่อถือมากกว่าคนอื่น การอ้างเหตุผลที่น่าเชื่อถือมีรูปแบบดังต่อไปนี้ (Meany and Shulster, 2003, p. 21)

1. สิ่งที่เรากล่าวอ้างมีการอ้างเหตุผลที่ดีกว่า ในขณะที่การอ้างเหตุผลของคนอื่นอาจมีข้อบกพร่องในเชิงตรรกะ
2. สิ่งที่เรากล่าวอ้างมีหลักฐานประกอบที่ชัดเจนและเหมาะสมดีกว่าหรือเป็นหลักฐานที่มาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากกว่า หรือเป็นหลักฐานที่เป็นปัจจุบันมากกว่า
3. เป็นการกล่าวอ้างในเชิงประจักษ์ มีการยกตัวอย่างที่เคยปรากฏมาประกอบ
4. เป็นการกล่าวอ้างที่คำนึงถึงประเด็นที่อีกฝ่ายหนึ่งนำเสนอเพื่อนำมาหักล้าง
5. เป็นการกล่าวอ้างที่ความสำคัญมากกว่าการกล่าวอ้างของอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น มีความสำคัญต่อคนจำนวนมากกว่า
6. เป็นการกล่าวอ้างที่มีความสอดคล้องกับประสบการณ์และสามัญสำนึกของคนทั่วไป ทำให้เข้าใจง่าย

1.3 การปฏิเสธในการเมืองไทย

ในบริบทการเมืองไทย นายกรัฐมนตรี หรือนักการเมืองในอดีตที่ผ่านมามากคนล้วนแล้วแต่เคยผ่านการปฏิเสธข้อกล่าวหา รวมถึงปฏิเสธที่จะไม่ให้สัมภาษณ์มาแล้วด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการของสื่อไทยที่มักสัมภาษณ์ไม่เป็นเวลา จนทำให้นักการเมืองรำคาญเพราะมารอสัมภาษณ์ในขณะที่กำลังเดินทาง หรือ อาจเป็นเพราะนักการเมืองทุกคนย่อมต้องเผชิญคำกล่าวหาจากกลุ่มต่างๆ ที่นักข่าวนำมาขยายความต่อทั้งสิ้น แต่โดยมากแล้วนักการเมืองจะเข้าใจว่าตนเองเมื่อได้ปฏิเสธแล้ว ย่อมมีหน้าที่ที่จะชี้แจงโต้แย้งข้ออ้าง หลักฐาน หรือการใช้เหตุผลที่อีกฝ่ายกล่าว (Burden of refutation) (Verlinden, 2005, p. 139) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการเป็นประมุขในทางการเมืองต้อง

รักษาภาพลักษณ์ผู้นำที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือไว้ การอธิบายคำกล่าวอ้างของตนย่อมเป็นสิ่งจำเป็น จะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองท่านอื่นมักใช้เวลาในการเสนอประเด็นและให้เหตุผลสนับสนุนประเด็นที่ตนเสนอนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีความขัดแย้งกับของคนอื่น

นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ มีลักษณะการปฏิสัมพันธ์กับนักข่าวแปลกออกไป โดยมักทำตนเป็นผู้ถูกกระทำ เช่นการหีนักข่าวที่มารอสัมภาษณ์เข้าลิฟท์ การแสดงตนเป็นผู้ถูกกระทำสามารถตีความได้จากวาทกรรมที่นายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ใช้ เช่น ตอนที่นายกฤษฎีกาถามเรื่องความกว้างของการเปิดประตูระบายน้ำคลองสามวา จนต้องกล่าวว่า “ตกลงให้ถามกรมชลดีกว่าไหมคะ ทำไมไม่ต้องมาถาม” และเมื่อนักข่าวถามต่อว่ามั่นใจหรือไม่ที่ทุกอย่าง (ปัญหาน้ำท่วม) จะจบแล้ว นางสาวยิ่งลักษณ์ ก็กล่าวกับนักข่าวว่า “หนูถามอย่างนี้หรือคะ หนูถามอย่างนี้หรือคะ” แล้วรีบเดินจากไป ซึ่งทั้งสามตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงการปฏิเสธที่จะตอบประเด็นที่เป็นข้อสงสัยโดยใช้อวัจนภาษา ในตัวอย่างแรก วจนภาษาในตัวอย่างที่สอง และทั้งวัจนและอวัจนภาษาในตัวอย่างที่สาม จะเห็นได้จากตัวอย่างที่กล่าวมาว่าในกรณีหนึ่ง ได้เลือกที่เดินจากไป เป็นการปฏิเสธที่จะตอบโดยใช้อวัจนภาษา และอีกกรณีหนึ่งเป็นการไม่ตอบคำถามโดยให้ไปถามหน่วยงานอื่นแทน และสุดท้ายเป็นการใช้คำถามแบบตีसानวน (rhetorical question) ในการถามกลับ เพราะคำถามดังกล่าวไม่ได้ต้องการคำตอบแต่เป็นการตำหนิการตั้งคำถามของนักข่าวมากกว่า

พิจารณาความหมายของการปฏิเสธ หรือ นิเสธ (negation) ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์จะเห็นว่านิเสธ คือการแสดงในระดับจิตสำนึกถึงบางสิ่งที่คุณพยายามตั้งใจจะขจัดไป ไม่คิด ไม่ทำ เช่น “ฉันไม่เคยคิดเลยว่าน้องจะขโมยของจากฉัน” “ผมไม่ได้ดูถูกคุณ” “ฉันไม่ใช่คนไม่ดี” (Akhtar and O'Neil, 2011, p. 32)

1.4 นายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กับบทบาททางการเมือง

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความหมายของการปฏิเสธของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ รวมถึงสถานการณ์การเมืองที่แวดล้อมในช่วงเวลานั้น การก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์นับเป็นปรากฏการณ์ทางการเมือง เนื่องจากนางสาวยิ่งลักษณ์เป็นนายกรัฐมนตรีที่ใช้เวลาในวงการเมืองเพื่อก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสั้นที่สุด โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ใช้เวลาเพียง 79 วันในการผันตัวจากบทบาทการเป็นนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มาเป็นนายกรัฐมนตรีที่ได้รับคะแนนเสียงข้างมากอย่างท่วมท้นในรัฐสภา

ปรากฏการณ์นี้ถูกตีความไปต่าง ๆ นานาจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม บางส่วนนำโดยผู้ที่มีความนิยมในพรรคเพื่อไทยเห็นว่าเธอคือวีรสตรีที่ก้าวเข้ามาช่วยการเมืองไทยให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤติ เช่นวาทกรรมที่กล่าวว่านางสาวยิ่งลักษณ์ คือ สตรีขี่ม้าขาวที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ความรุ่งเรืองตามคำทำนายของหลวงพ่อกฤษีลึงดำ เป็นต้น ในขณะที่อีกภาคส่วนหนึ่งนำโดยผู้ที่

ต่อต้านระบอบทักษิณและพรรคเพื่อไทยมองว่าเธอเป็นเพียงโนมีเน่ (nominee) หรือตัวแทนของอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ที่ส่งเข้ารับการเลือกตั้ง และว่าการที่เธอได้รับคะแนนเสียงข้างมากเป็นเพราะคะแนนนิยมที่สังคมไทยมีให้กับอดีตนายกฯ มุมมองในลักษณะนี้ได้รับการจุดประกายและตอกย้ำในวาทกรรมของอดีตนายกฯ ทักษิณเองที่เคยกล่าวไว้ในระหว่างการเลือกตั้งว่า ตนได้เลี้ยงยั้งลักษณะมาด้วยตนเอง และยั้งลักษณะ คือโคลนนิ่งของตน หรือจากคำขวัญที่พรรคเพื่อไทยใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งที่ว่า “ทักษิณคิด เพื่อไทยทำ” หรือ “คนแดนไกลคิด เพื่อไทยทำ” เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการก้าวเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนางสาวยิ่งลักษณ์เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสความเคลือบแคลงในตัวตนของนางสาวยิ่งลักษณ์ และวิกฤติความเชื่อมั่นในความเป็นอิสระทางความคิดแบบที่คาดหวังจากนักการเมืองที่เป็นผู้นำ ความคลุมเครือในส่วนนี้มีส่วนบั่นทอนความชอบธรรมของการเป็นนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้สังคมยังเกิดความไม่มั่นใจว่านายกรัฐมนตรีเข้ามาทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชน หรือเข้ามาทำงานตามคำสั่งของพี่ชายกันแน่ ผู้สื่อข่าวในฐานะตัวแทนของสาธารณชนจึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนในการหาคำตอบให้กับข้อกังขาของสังคมโดยการถามคำถาม ความเคลือบแคลงแสดงออกในรูปแบบและประเด็นของคำถามที่เลือกเสนอ ในหลายกรณีคำถามจึงมีลักษณะคล้ายกับคำถามหาที่ต้องการให้นางสาวยิ่งลักษณ์ชี้แจงมากกว่าจะเป็นการค้นหาคำตอบ

หากพิจารณาคำพูด คำให้สัมภาษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์จะเห็นว่า การปฏิเสธที่พบมักจะมีลักษณะเป็นการปฏิเสธแบบ dissuasion มากกว่าจะเป็น refutation เนื่องจาก เป็นการปฏิเสธโดยมีเป้าหมายเพื่อโน้มน้าวใจให้ไม่เชื่อในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งกล่าว ไม่ใช่การปฏิเสธโดยอ้างข้อมูลและเหตุผลมาหักล้างข้อมูลของอีกฝ่ายว่าเป็นเท็จดังเช่นที่ refutation จะต้องเป็น (Van Eemeren and Garssen, 2008, pp. 136-137) การปฏิเสธแบบ dissuasion เป็นการปฏิเสธแบบไม่ได้เป็นเหตุเป็นผล ไม่มีตรรกะเช่นนี้ไม่มีคุณค่าของการอ้างเหตุผลที่ดี แต่บางครั้งการอ้างเหตุผลแบบที่ “ไม่ดี” นี้บางครั้งเป็นสิ่งที่กระทำไปโดยตั้งใจเช่นตั้งใจแสดงว่าเข้าใจผิด หรือ การแสดงการเหยียดหยามผู้ถามแทนที่จะตอบคำถาม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปราย

จากการเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันและข่าวจากสื่อต่าง ๆ เช่นเว็บไซต์ที่ปรากฏในฐานข้อมูล IQNewsclip ระหว่างเดือนกันยายน 2554- สิงหาคม 2555 โดยเลือกเฉพาะเนื้อหาที่เป็นการอ้างคำพูดตามจริงของนายกรัฐมนตรีโดยเลือกที่นำหน้าด้วยวลีเช่น “นายกกล่าว...” หรือ “นายกตอบว่า ...” จากการเก็บข้อมูลพบตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ระบุและนำมาวิเคราะห์จำนวน 41 ตัวอย่าง

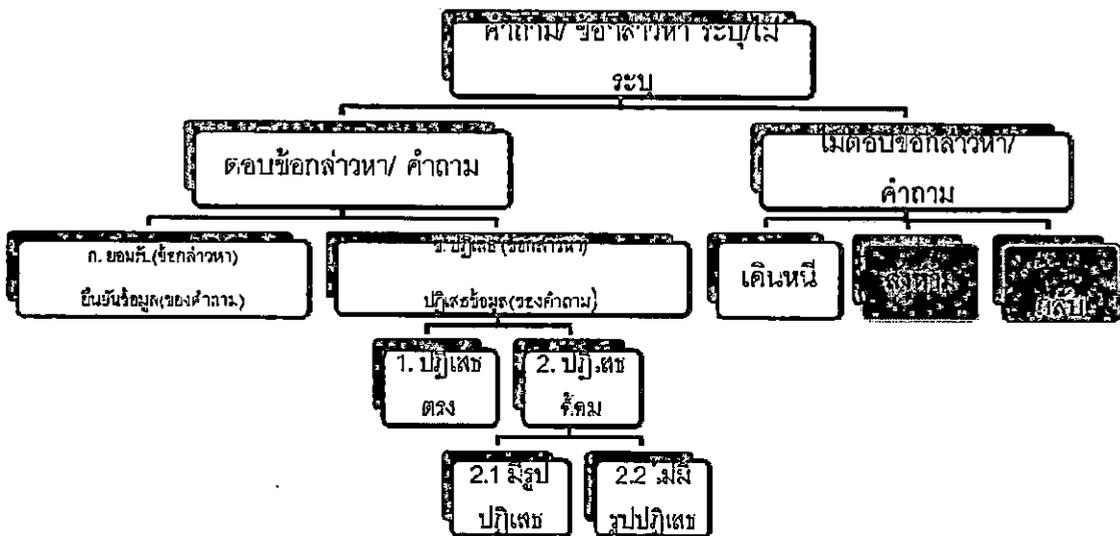
จากการวิเคราะห์ในภาพรวมของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวกับนายกรัฐมนตรีพบว่าการพบปะจะเกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะในรูปแบบที่เปิดกว้างและเปิดเผย คือมีผู้สื่อข่าวสายนั้น ๆ

จำนวนมากเข้าสัมภาษณ์พร้อมเพรียงในเวลาเดียวกัน ไม่มีการจำกัดคำถามหรือจะต้องส่งคำถามเพื่อพิจารณาก่อนจะมีการสัมภาษณ์จริงดังที่อาจจำเป็นในบางประเทศ ดังนั้นคำถามที่นักข่าวตั้งประเด็นจะไม่ใช้สิ่งที่นายทนายซึ่งเป็นผู้ตอบจะสามารถทราบได้ล่วงหน้า

คำถามที่พบสามารถแบ่งออกได้เป็นสามประเภทคือ

1. คำถามเพื่อขอข้อมูล ข้อเท็จจริง เช่น กองทัพไทยถอนทหารออกจากพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรหรือไม่
2. คำถามเพื่อขอคำยืนยันข้อมูลจากผู้สื่อข่าวได้รับมาแล้วจากแหล่งอื่น เช่น จะมีการปรับคณะรัฐมนตรีในเร็ว ๆ นี้ใช่หรือไม่
3. คำถามเพื่อขอความคิดเห็น หรือตั้งใจให้เกิดปฏิกิริยาบางอย่างต่อประเด็นที่ถูกถาม เช่น ท่านนายทนายคิดอย่างไรที่สหรัฐออกมาให้ข่าวว่านางนลินี ทวีสิน ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็น รมต. สำนักนายกรัฐมนตรีถูกขึ้นบัญชีดำของกระทรวงการคลังสหรัฐ

คำถามในประเภทที่สามนี้ทำหน้าที่เป็นวัจนกรรมการกล่าวหาโดยอ้อม (indirect accusation) รูปแบบการจัดการกับคำถามในภาพรวมสามารถแสดงผลในรูปแผนภูมิได้ตามภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการกับคำถาม

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าเมื่อถูกถามคำถาม หรือในบางกรณีคือการถูกตั้งข้อกล่าวหา นั้นผู้ฟังมีทางเลือกที่จะตอบ หรือไม่ตอบก็ได้ ทั้งนี้ ทั้งการตอบและไม่ตอบจะแสดงออกโดยการสื่อสารด้วยวัจนะ หรือ อวัจนภาษา หากผู้ฟังเลือกที่จะตอบคำถามหรือข้อกล่าวหาย่อมต้องใช้วัจนภาษาในการตอบเพื่อ ก.แสดงการยอมรับ (ข้อกล่าวหา) หรือ ปฏิเสธ (ข้อกล่าวหา) ข. ยืนยันข้อมูล (ของคำถาม) หรือ ปฏิเสธข้อมูล (ของคำถาม)

หากผู้ฟังต้องการเลือก ข. คือ ปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือปฏิเสธข้อมูลของคำถาม ผู้ฟังสามารถเลือกที่จะปฏิเสธได้ในสองรูปแบบคือ ปฏิเสธตรง กับ ปฏิเสธอ้อม หากผู้ฟังเลือกที่จะแสดงการปฏิเสธอ้อมสามารถเลือกทำได้โดยแสดงการปฏิเสธแบบที่มีรูปคำที่แสดงความเป็นปฏิเสธชัดเจน เช่น “ไม่” “ไม่ใช่” หรือ แสดงการปฏิเสธแบบที่ไม่ปรากฏรูปคำที่เป็นปฏิเสธ ซึ่งหากเลือกแบบนี้จะสามารถมองได้ว่าเป็นวัจนกรรมอ้อม ซึ่งอาจสามารถตีความไปได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

ในกรณีที่ผู้ฟังต้องการจะไม่ตอบข้อกล่าวหา หรือ คำถาม สามารถเลือกที่จะสื่อสารได้ทั้งวัจนะและอวัจนภาษา โดยอาจเลือกเดินหนีไปจากการสนทนานั้น ๆ หรือ อาจใช้วัจนภาษาในการสั่งมิให้ถาม หรือถามกลับผู้สื่อข่าวก็ได้

2.1 ผลการวิเคราะห์การปฏิเสธ

2.1.1 การปฏิเสธตรง

การปฏิเสธตรง หรือ direct refutation แสดงการกล่าวถึงสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่อีกคนหนึ่งได้พูดไปแสดงมิติที่เป็น dialogic ของภาษา คือเมื่อมีการปฏิเสธเช่นนี้ย่อมสามารถอนุมานได้ว่ามีการกล่าวในสิ่งที่มีเนื้อหาเป็นตรงข้ามขึ้นมาก่อน เช่น “ผมไม่ได้รับสินบนตามที่ x กล่าวหา หรือ “ดิฉันไม่ได้ไปที่นั่นตามที่ y ให้สัมภาษณ์” โดยการปฏิเสธแบบนี้จะต้องชี้ให้เห็นว่าการกล่าวอ้างที่ถูกปฏิเสธนั้นมีความไม่สมเหตุสมผลอย่างไร เช่น ไม่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถพิสูจน์ได้ไม่จริง หรืออาจโจมตีหลักฐานของฝ่ายตรงข้ามว่ามีความบกพร่องในเชิงตรรกะ เช่น สรุปลิด หรือ มีข้อมูลที่ขัดแย้งกันเอง

เลือกจากคำพูดที่มีรูปแสดงการปฏิเสธ คือ ไม่ หรือ ไม่ใช่ ระบุชัดเจนและแสดงโครงสร้าง “ดิฉัน ไม่ได้ทำ X” หรือ “A ไม่ใช่ X” พบว่าคำให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ที่แสดงโครงสร้างนี้จำนวน 12 ตัวอย่าง

ปฏิเสธส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทักษิณ
	1. “ไม่มีค่ะ ต้องนำเสนออย่างเดียวและไม่ยุ่งเกี่ยว อยู่แล้ว ทั้งนี้หากได้รับรายชื่อแล้วก็จะ ดำเนินการทันทีไม่ให้ล่าช้า ซึ่งตอนนี้เรายัง ไม่ได้รับรายชื่อเลย” (ถามว่านายกมีอำนาจในการชะลอการนำ รายชื่อ ก.ส.ท.ขึ้นทูลเกล้าหรือไม่)	2. “สำหรับเรื่องการฎีกาของ พ.ต.ท.ทักษิณ ถือเป็นเรื่องบุคคล และเป็นเรื่องของเจ้าตัว เเท้นั้นที่จะมีความประสงค์ รัฐบาลไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยว” (ถามว่ารัฐบาลจะขอพระราชทานอภัยโทษ ตามกฎหมายฎีกา พ.ศ. 2553 หรือไม่)
	ASTVผู้จัดการรายวัน 10/9/54	ASTVผู้จัดการรายวัน 13/9/54

ตารางที่ 1 แสดงการปฏิเสธตรง

ปฏิเสธส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทัศนคติ
	<p>3. “ยังไม่ใช้นโยบาย ดิจนยังไม่เคยสั่งการและยังไม่เคยพูดถึงตรงนี้ ต้องคุยกันในรายละเอียด ขอให้เอาภารกิจเรื่องการแก้ปัญหาเรื่องความทุกข์ยากมาเป็นอย่างแรกก่อน เรื่องนี้ไม่ใช่สิ่งเร่งด่วนที่ต้องมาทำ” (ถามเรื่องแนวคิดของ ผอ. สำนักงานสลากกินแบ่งเรื่องการทำสถาบันเท็งครบวงจรในประเทศไทย)</p>	
	ข่าวสด 29/9/54	
	<p>4. “ยืนยันว่ารัฐบาลทำงานแก้ปัญหาเศรษฐกิจและปากท้องให้กับประชาชน เราไม่ได้ตั้งเป้าหมายจะแก้กฎหมายใดใด จากเหตุการณ์ทั้งหมดเชื่อว่าทุกคนปรารถนาดีต่อประเทศแต่ขอให้อยู่ในขอบข่าย ไม่ควรนำสถาบันมาใช้ในทางที่ผิด และอยากขอให้ทุกคนร่วมกันปกป้องสถาบัน” (ถามเรื่องที่สังคมโยงินิตราษฎร์ กับรัฐบาลและพรรคเพื่อไทยว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน)</p>	
	<p>5. “ต้องเรียกว่าเป็นการเมือง เราอย่าพยายามเอาการเมืองมานำเลย ควรคุยกันเรื่องเนื้อหามากกว่า รัฐบาลและดิจนยืนยันแล้วว่า เราไม่ยุ่งเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันอยู่แล้ว” (ถามว่าเชื่อหรือไม่ว่ามีกระบวนการจ้องล้มรัฐบาลจริง)</p>	
	ข่าวสด 1/2/55	
	<p>7. “เราไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยว ต้องขอเรียนสื่อมวลชนขอให้เข้าไปดูรายละเอียดของมติทั้งหมด ซึ่งเราต้องยอมรับที่เป็นมติเอกฉันท์ แต่เห็นด้วยที่จะใช้วิธีการพูดจากันเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งสองฝ่ายน่าจะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่า”</p>	
	<p>8. “โอย ยังไม่มีใครในใจเลย ถ้าใครมีก็เชิญเสนอมาน่าจะดีกว่า โดยให้คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไปดีกว่า เมื่อถามย้ำว่า ยืนยันรัฐบาลไม่ได้เข้าไปแทรกแซงใด ๆ” (ถามเรื่องปลดนายปิยสวัสดิ์ อัมระนันท์จากประธานบอร์ดการบินไทย)</p>	
	http://www.banmuang.co.th/2012/08/22/5/55	
	<p>9. “วันนี้ยังไม่มีการปรับและยังไม่คิดที่จะปรับ ค.ร.ม. ในขณะนี้” (ถามเรื่องกระแสการปรับ ค.ร.ม.)</p>	
	http://www.blueskychannel.tv/news/26/7/55	

ปฏิเสธรส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทัศน
	10. "(คำสั่งอะไรคะ) ไม่มีหรือคะ (ใครจะสั่งได้) ² ตัวเลขนี้เป็นตัวเลขจริงหมด" (ถามความรับผิดชอบกรณีนายกิตติรัตน์กล่าวว่าได้รับอนุญาตจากนายกฯ ให้โกหกเพื่อชาติย่ำเจตนาดี) http://www.posttoday.com/การเมือง/173354/ 27/8/55	
	11. "ไม่มีหรือก ทั้งหมดคุยกันได้อยู่แล้ว" http://www.blueskychannel.tv/news/ 27/8/55	
	12. "ไม่มีหรือคะ ทั้งหมดคุยกันได้อยู่แล้วและเชื่อมั่นว่าจะคุยกันได้ อาจจะเป็นเรื่องที่เราใจไม่ตรงกัน ทั้งหมดนี้ไม่สามารถมีคนใดคนหนึ่งเสนอได้เพราะว่าการตัดสินใจทั้งหมดจะเป็นในรูปของคณะกรรมการ" (ถามว่าเรื่องแต่งตั้งโยกย้ายจะทำให้ทหารกับรัฐบาลผิดใจกันหรือไม่)	
ไทยโพสต์ 28/08/55		

ตารางที่ 1 แสดงการปฏิเสธตรง

จากตัวอย่างด้านบนจะเห็นว่า ในจำนวนการปฏิเสธตรงที่พบ 12 ตัวอย่าง มี 11 ตัวอย่างที่แสดงการปฏิเสธประเด็นเรื่องนโยบาย หรือการทำงานของรัฐบาล มีเพียงหนึ่งตัวอย่างที่แสดงการปฏิเสธประเด็นเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ชินวัตร ในตัวอย่างที่ 3 และตัวอย่างที่ 9 พบการปฏิเสธที่มีข้อจำกัด (concession) โดยใช้คำว่า "ยังไม่ได้" ซึ่งหมายความว่าจนถึงเวลาที่ถามนี้ สิ่งที่ถูกถามยังมิได้เกิดขึ้นแต่มีได้แสดงความรับผิดชอบต่อว่าจะไม่เกิดขึ้นในอนาคตด้วยหรือไม่ ส่วนในตัวอย่างที่ 10 พบการใช้การปฏิเสธตรง ร่วมกับการถามกลับ "คำสั่งอะไรคะ" "ใครจะสั่งได้" ซึ่งการปฏิเสธข้อกล่าวหาทั้งในแบบตรงและแบบอ้อม นับเป็นการแสดงความร่วมมือตามแนวคิดวิเคราะห์ทสนทนาที่ว่า การกล่าวหา มักตามมาด้วยการปฏิเสธ ในกรณีนี้ คือการปฏิเสธข้อกล่าวหาที่ว่านายกฯ ได้อนุญาตให้รัฐมนตรี กิตติรัตน์ ณ ระนองสามารถโกหกได้บ้าง ในขณะที่เดียวกันการถามกลับแสดงความไม่ร่วมมือหรือการไม่ยอมโอนอ่อนไปตามกลไกของการสนทนา ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงการไม่ยอมเป็นผู้ตามที่พบในวาทกรรมการเมืองโดยเฉพาะการให้สัมภาษณ์ทั่วไป (Bull and Mayer, 1993)

การปฏิเสธตรงเมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามักเป็นการตอบคำถามประเภทที่ 2 (ขอข้อมูลเพื่อยืนยัน) เป็นส่วนใหญ่ และตอบคำถามประเภทที่ 3 (ขอความเห็น) รองลงมา เนื่องจากคำถาม

² ตัวอย่างนี้แสดงการปฏิเสธตรง และการถามกลับ คือ "คำสั่งอะไร" "ใครจะสั่งได้" ผู้วิจัยขอพิจารณาทั้งหมดว่าเป็นไปเพื่อ การปฏิเสธตรงเนื่องจากในตัวอย่างนี้ไม่สามารถแยกส่วนคำถามออกจากการปฏิเสธตรงได้โดยไม่ทำให้ความทั้งหมดเปลี่ยนแปลงไป

ประเภทที่ 2 และ 3 ซึ่งสามารถตีความกลาย ๆ ได้ว่าเป็นการกล่าวหามากกว่าการถามเพื่อต้องการคำตอบ ดังนั้น การปฏิเสธในที่นี้จึงทำหน้าที่เป็น dissuasion มากกว่า refutation คือเป็นการปฏิเสธเพื่อโน้มน้าวใจให้ไม่เชื่อในสิ่งที่อีกฝ่ายกล่าว ไม่ใช่การหักล้างด้วยเหตุผล ด้วยเหตุนี้จึงสังเกตเห็นว่าการปฏิเสธที่พบไม่ได้ตามมาด้วยการชี้ให้เห็นว่าการกล่าวอ้างที่ถูกละเมิดนั้นมีความไม่สมเหตุสมผลอย่างไร อย่างเป็นรูปแบบของ refutation

2.1.2 การปฏิเสธโดยอ้อม

การปฏิเสธโดยอ้อมหมายถึง การปฏิเสธประเด็นแวดล้อมโดยหวังให้ผู้ฟังตีความต่อไปเองว่าเป็นการปฏิเสธในประเด็น/การกระทำที่ถาม แต่ไม่ได้ระบุว่าปฏิเสธประเด็น/การกระทำที่ถามหรือไม่ เช่น ถามว่าจะขอภัยโทษให้อดีตนายกทักษิณหรือไม่ ก็ตอบว่า “ไม่ได้พูดว่าจะเน้นนโยบายการขอภัยโทษ” ซึ่งเป็นการปฏิเสธว่าไม่ได้พูด แต่ไม่ได้ระบุว่าทำหรือไม่ โดยการปฏิเสธอ้อมนี้มีทั้งแบบที่ปรากฏรูปปฏิเสธ และไม่ปรากฏรูปปฏิเสธ

การปฏิเสธโดยอ้อมโดยนัยหมายถึงการปฏิเสธโดยไม่จำเป็นต้องมีรูปปฏิเสธอยู่แล้ว จึงไม่ได้มีโครงสร้างตายตัวเป็นแบบฉบับ บางส่วนอาจเป็นการปฏิเสธแบบที่ปรากฏคำว่า ไม่ ชัดเจน แต่บางส่วนเป็นการกล่าวถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประเด็นคำถามโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหักล้างหรือชี้ให้เห็นคิดว่าสิ่งที่ผู้สื่อข่าวกล่าวนั้นไม่จริง โดยทั้งหมดไม่ปรากฏคำว่า ไม่ แต่อย่างใด

จากการวิเคราะห์พบว่ามีคำให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะดังกล่าวจำนวน 18 ตัวอย่าง เป็นการปฏิเสธอ้อมแบบมีรูปปฏิเสธจำนวน 14 ตัวอย่าง และแบบที่ไม่ปรากฏรูปปฏิเสธจำนวน 4 ตัวอย่าง เป็นการปฏิเสธประเด็นส่วนตัว 2 ตัวอย่าง ประเด็นนโยบาย/การแก้ปัญหา 12 ตัวอย่าง และประเด็นทักษิณ 4 ตัวอย่าง

ปฏิเสธส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทักษิณ
	1. “ดิฉันยัง <u>ไม่ได้พูดว่าจะเน้น</u> เรื่องนโยบายการขอพระราชทานอภัยโทษเลย ให้เป็นเรื่องของหน่วยงานนั้น ๆ จะพิจารณาก่อนแล้วค่อยมีข้อสรุปความชัดเจนอีกครั้ง” (ถามเรื่องการขอพระราชทานอภัยโทษให้ พ.ต.ท.ร. ทักษิณ ชินวัตร) โลกวันนี้ 6/9/54	2. “อันนี้ก็ <u>ไม่ทราบค่ะ</u> เพราะว่าหน้าที่ของรัฐบาลเองจริงๆ แล้วอย่างที่ว่า เราไปพูดกันปลายทาง ซึ่งเหมือนเป็นเทคนิค ความจริงเราต้องพูดว่า วัตถุประสงค์จะต้องให้ประเทศเดินไปข้างหน้า เราก้าวไปสู่ความปรองดองนั้นทำอย่างไร และหาทางออกร่วมกันนี่คือสิ่งที่เราต้องคำนึงถึงในภาพรวม” (ถามเรื่องการเสนอ พ.ร.บ.นิรโทษกรรม) http://www.banmuang.co.th/2012/08_7/4/55

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการปฏิเสธโดยอ้อม

ปฏิเสธส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทักษิณ
3. “ดิฉันเองก็อดทน อดทน ก็เชื่อว่าผู้ที่ฟังอยู่ก็คงจะพิจารณาเอง เราเองเราเป็นผู้หญิงก็ยืนยันว่าเราเองไม่ทำอะไรเสียหายหรืออะไรคะ” (ถามเรื่องที่นายกรัฐมนตรีแจ้งรหัส ๖5 (ภารกิจส่วนตัว) ไม่เข้าประชุมสภาแต่ไปที่ รร.ไฟร์ซีซั่น)	4. “เรื่องนี้ไม่ใช่นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่เร่งด่วนคือน้ำท่วม ราคาสินค้าแพง ซึ่งเรามีความหวังที่จะทำให้เวิร์กชอปเพื่อหาวิธีร่วมกันและในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) มีการมอบหมายให้นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรี และ รมว.พาณิชย์ ให้ทำเวิร์กชอปในการหาหรือในเรื่องของค่าครองชีพว่าจะมีส่วนใดบ้าง” (ถามเรื่องการแก้ พรบ.เงินตรา และกองทุนมั่งคั่งแห่งชาติ)	5. “ดิฉันยังไม่ได้พูดว่าจะเน้นในเรื่องนโยบายการขอพระราชทานอภัยโทษเลย ให้เป็นเรื่องของหน่วยงานนั้นๆ พิจารณาก่อนแล้วค่อยมีข้อสรุปความชัดเจนอีกครั้ง” (ถามว่า ได้ยื่นขออภัยโทษให้ทักษิณหรือไม่)
ไทยรัฐ 10/2/55	ASTVผู้จัดการรายวัน 7/9/54	โลกวันนี้ 6/9/54
	7. “ไม่ทราบค่ะ” (ถามเรื่องไทยถอนทหารออกจากพื้นที่ 4.6 ตร.กม.หรือไม่) ASTVผู้จัดการรายวัน 20/9/54	
	8. “ยังไม่มีข้อมูล ขอศึกษาข้อมูลก่อน” (ถามเรื่องพี่เลี้ยง รร.ปอเนาะทำร้ายเยาวชนเสียชีวิต) ไทยโพสต์ 28/7/55	
9. “กำลังตรวจสอบอยู่” (เรื่องนางนลินี ทวีสิน รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ถูกแบล็กลิสต์ของกระทรวงการคลังสหรัฐ) บ้านเมือง 21/01/55	10. “ไม่ทราบ ทุกอย่างก็ทำงานให้ เป็นไปตามกลไกของระบอบรัฐสภา” (ถามเรื่องการชี้แจงประเด็นชกฟอก) http://www.banmuang.co.th/2012/08 7/8/55	11. “เอาไว้ให้เป็นเรื่องของเจ้าตัวดีกว่าที่จะเป็นผู้ประสงค์และเอาเป็นว่าตัวดิฉันไม่มีความประสงค์ที่จะทำในเรื่องนี้จะต้องเรียนว่าเราประกาศไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า จะมาทำงานเพื่อภารกิจของคนทั้งประเทศ ไม่ได้มาทำภารกิจเพื่อคนเดียว ยังไงก็ต้องยืนยันเจตนาให้กับพี่น้องประชาชนและดิฉันจะตั้งใจทำงานเพื่อพิสูจน์ให้พี่น้องประชาชนเห็นว่าดิฉันมีความตั้งใจที่จะเข้ามาทำงานรับใช้” (ถามว่านายกจะร่วมลงชื่อด้วยหรือไม่) ASTVผู้จัดการรายวัน 13/9/54

ภาพที่ 2 ตารางแสดงการปฏิเสธโดยอ้อม

ปฏิเสณส่วนตัว	ปฏิเสณนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสณเรื่องทักษณ
	12. “ <u>ไม่ทราบคะ (แล้วใครบอกมาคะ)</u> ” ³ (ตามเรื่องการแต่งตั้งนายวิเชียรขึ้นดำรงตำแหน่ง ปลัดกระทรวง) http://www.banmuang.co.th/2012/08/21/8/55	
	13. “(ฉลองไหน) ⁴ <u>ไม่รู้เรื่อง</u> ” (ตามเรื่องคลิบเสียงนายฉลอง เรียวแรง สส.พรรคเพื่อไทยข่มขู่อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมเพื่ออาที่ดินอุทยานจำนวน 70 ไร่มาปลูกยางพารา) ไทยโพสต์ 23/08/55	
	14. “ <u>ไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ มันเป็นเรื่องภายใน</u> <u>ไม่น่าทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่</u> ” (ตามเรื่องคำสั่งโยกย้ายปลัดกระทรวงกลาโหม) 15. “เป็นเรื่องของกระทรวงกลาโหม คงต้องให้ทางรัฐมนตรีกลาโหมและสภากลาโหมเป็นผู้พิจารณา” (ตามเรื่องการเสนอชื่อผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหมคนใหม่) 16. “ทุกอย่างทั้งหมดต้องนำไปหารือกัน เพราะว่า <u>ไม่สามารถที่จะกำหนดก่อนล่วงหน้าได้อยู่แล้ว</u> ต้องขึ้นอยู่กับคณะที่ประชุมของกลาโหมที่หาข้อสรุป” (ถามว่ามีการแทรกแซงหรือไม่) ไทยโพสต์ 28/08/55	
	17. “ <u>ยังไม่ทราบ</u> อย่างที่เรียนถ้ามีการปรับกรมเมื่อไหร่จะแจ้งอีกครั้ง” 18. “ตอนนี้ยัง <u>ตอบไม่ได้</u> แต่ก็ติดตามงานตลอดเวลา <u>วันนี้ยังไม่คิดตรงนั้น</u> อย่างที่เรียนจะปรับเมื่อไหร่จะแจ้งให้ทราบ” http://www.banmuang.co.th/2012/08/29/8/55	

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการปฏิเสณโดยอ้อม

การวิเคราะห์การปฏิเสณโดยอ้อมที่ปรากฏพบว่า การปฏิเสณแบบที่มีรูปปฏิเสณชัดเจนมักเป็นการปฏิเสณการรับรู้ในประเด็นที่ถูกซักถาม เช่น “ไม่ทราบ” “ไม่รู้เรื่อง” ซึ่งในบางส่วนเป็นการปฏิเสณการรับรู้แบบมีข้อจำกัดโดยใช้คำว่า “ยัง” แสดงข้อจำกัด เช่น “ยังไม่ทราบ” “ยังไม่มีข้อมูล” หรือ “ยังไม่ได้รับรายงาน” การปฏิเสณการรับรู้เช่นนี้ทำไปเพื่อชี้ให้ผู้ฟังอนุมานเองว่า เมื่อไม่ทราบเรื่อง ก็ไม่สามารถจะกระทำการที่ถูกถามหรือกล่าวหาได้ นับเป็นการปฏิเสณโดยอ้อม

³ ส่วนในวงเล็บจะนำไปวิเคราะห์ในส่วนการถามกลับ/ตอบโต้ต่อไป

⁴ ส่วนในวงเล็บจะนำไปวิเคราะห์ในส่วนการถามกลับ/ตอบโต้ต่อไป

แบบที่สองคือการปฏิเสธการกระทำแวดล้อม. แต่ไม่ใช้การกระทำที่ถูกกล่าวหา หรือถูกถาม เช่น การตอบว่า “ยังไม่ได้พูดว่าจะเน้นนโยบายการอภัยโทษ” เมื่อตอบว่าจะขอพระราชทานอภัยโทษให้อดีตนายกฯทักษิณหรือไม่ ซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ได้ตอบคำถาม นอกจากนี้ยังพบในการตอบคำถามว่า “เรื่องนี้ไม่ใช่นโยบายเร่งด่วน...” เมื่อถูกถามว่ารัฐบาลจะแก้ พ.ร.บ.เงินตรา และ กองทุนมั่งคั่งแห่งชาติหรือไม่ ซึ่งไม่ใช้การตอบว่าแก้หรือไม่

นอกจากนี้ยังพบคำให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะความหมายที่ตีความโดยนัยได้ว่าเป็นการปฏิเสธที่แม้ไม่ปรากฏรูปปฏิเสธ แต่ตีความได้ว่าเป็นเช่นนั้น ซึ่งอาจเป็นการปฏิเสธที่ตรงประเด็นกับสิ่งที่ผู้สื่อข่าวถามหรือไม่ก็ได้ เช่น ต่อข้อถามว่านายกฯแจ้งรหัส 5 ซึ่งแปลว่าภารกิจส่วนตัว แล้วไปทำอะไรที่โรงแรมฟอร์ชีชั่น ซึ่งช่วงนั้นเป็นเวลาที่มีการประชุมสภาด้วย คำถามนี้ต้องการคำตอบว่าภารกิจที่วานั้นคืออะไร แต่นายกฯตอบว่า “...เราเป็นผู้หญิงก็ยืนยันว่าเราเองไม่ทำอะไรเสียหายหรอกค่ะ” พิจารณาจากคำพูดดังกล่าวคล้ายกับเป็นการแก้ข้อกล่าวหาว่า ไปทำอะไรที่เสียหายหรือไม่ มากกว่าจะเป็นการตอบคำถามของผู้สื่อข่าวในความหมายตามตัวอักษร จึงนับเป็นการปฏิเสธประเด็นที่ไม่ได้ปรากฏในคำถาม

ต่อข้อถามว่านายกฯจะร่วมลงชื่อขอพระราชทานอภัยโทษหรือไม่ นายกฯตอบว่า “เอาทำให้เป็นเรื่องของเจ้าตัวดีกว่า...” ซึ่งอาจอนุมานได้ว่านายกฯจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่นั่นก็ไม่ได้ระบุชัดเจนอยู่ดี เช่นเดียวกับคำถามที่ว่ามีการแทรกแซงการโยกย้ายนายทหารหรือไม่ ซึ่งนายกฯตอบว่า “...ต้องนำไปหารือกันเพราะไม่สามารถที่จะกำหนดล่วงหน้าได้ต้องนำไปหารือกัน เพราะว่าไม่สามารถที่จะกำหนดก่อนล่วงหน้าได้อยู่แล้ว ต้องขึ้นอยู่กับคณะที่ประชุมของกลาโหมที่หาข้อสรุป ระบุว่าอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจอยู่ที่กลาโหม แต่ไม่ได้ระบุว่านายกฯได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการหรือไม่

การปฏิเสธในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้นายก “แสดงท่าทีปฏิเสธ” ต่อประเด็นคำถามหรือคำถามกล่าวหา แต่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบว่าสิ่งที่ถามจะไม่เกิดขึ้นเพราะไม่ได้ปฏิเสธการกระทำนั้น ๆ การแสดงวัจนกรรมอ้อมในแบบใดก็ตามคือการสื่อสารแบบตั้งใจให้มีความคลุมเครือ สามารถแปลได้หลายความหมาย การมีหลายความหมาย หรือ ambivalence ในลักษณะนี้ จึงเป็นการสร้างทางหนีทีไล่ให้กับผู้พูด ที่จะไม่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกล่าวเพราะโดยความหมายตามตัวอักษรแล้วไม่มีเนื้อหาที่ผูกมัดผู้พูดแบบที่วัจนกรรมตรงเป็น

2.1.3 การปฏิเสธที่จะตอบคำถาม

การปฏิเสธที่จะตอบคำถามหมายถึงการระบุว่าไม่ตอบหรือไม่ต้องการตอบคำถาม รวมไปถึงการห้ามไม่ให้ผู้สื่อข่าวถามด้วย การระบุว่าไม่ตอบหรือไม่ต้องการตอบเป็นการแสดงความไม่ร่วมมือในการสนทนา นั่นคือ การไม่ยอมสร้างคู่ที่สังคมนาคหวัง หรือ adjacency pair แบบคำถาม-คำตอบ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยราบรื่น แต่การห้ามไม่ให้ถามนับเป็นการออกคำสั่ง

(speech act of command) ซึ่งเป็นการคุกคามหน้า(face threatening act) ของผู้รับตามแนวคิด ทฤษฎีความสุภาพ ทั้งนี้สามารถทำได้แบบที่เป็นวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อม

จากการวิเคราะห์พบการปฏิบัติที่จะตอบคำถามจำนวน 6 ตัวอย่าง เป็นการปฏิบัติประเด็น ส่วนตัว 1 ตัวอย่าง ปฏิบัติประเด็นนโยบาย/การแก้ปัญหา 4 ตัวอย่าง และปฏิบัติประเด็นเกี่ยวกับ ทักษิณ 1 ตัวอย่าง

ปฏิบัติส่วนตัว	ปฏิบัตินโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิบัติเรื่องทักษิณ
1. " <u>บอกไม่ได้หรอก</u> ก็ คุยกันไม่มีอะไร เรื่อง อย่างนี้เขาไม่บอกกัน <u>หรอก</u> " (ถามว่าได้พบปะ พูดคุยกับประธาน องคมนตรีหรือไม่ อย่างไร) บ้านเมือง 21/01/55		2. " <u>ดิฉันเองก็ไม่อยากจะไปตอบว่า</u> ต้อง พูดในเชิงเทคนิคอย่างนั้นอย่างนี้ แต่คิด ว่า ขอให้คณะกรรมการฯ นำไป พิจารณาก่อน แล้วค่อยนำเสนอกลับมา ยังคณะรัฐมนตรีภายหลัง" (ถามเรื่องการเสนอ พรบ.นิรโทษกรรม) http://www.banmuang.co.th/2012/087/4/55
	3. " <u>อย่าเพิ่งถามตอนนี้</u> เลย ขอแก้ปัญหาสินค้าแพง ก่อน" (ถามเรื่องการปรับตรม.) http://www.dailynews.co.th/politics/13/5/55	
	4. " <u>พอแล้ว</u> ไปถาม พล.อ.อ.สุกำพล สุวรรณทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมดีกว่านะคะ" (ถามปมขัดแย้งเรื่องการแต่งตั้งปลัดกระทรวง กลาโหม) http://www.blueskychannel.tv/news/27/8/55	
	5. " <u>ไม่เอาการเมืองดีกว่าวันนี้</u> " (ถามเรื่องการโยกย้ายทหารที่ไม่เป็นธรรม) http://www.banmuang.co.th/2012/0826/8/55	
	6. " <u>วันนี้ไม่สัมภาษณ์เรื่องการเมืองดีกว่านะคะ</u> " (ถามเรื่องกรณีพล.อ. เสถียร เพิ่มทองอินทร์ทำ หนังสือเข้าชี้แจงเรื่องโผแต่งตั้งทหารชั้นนายพล) ไทยรัฐ 27/8/55	

ตารางที่ 3 แสดงการปฏิบัติที่จะตอบคำถาม

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า การปฏิเสธเรื่องการกระทำส่วนตัวได้แก่การเข้าพบพูดคุยกับประธานองคมนตรีนั้น นางสาวยิ่งลักษณ์ได้ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์แต่ไม่ได้ปฏิเสธประเด็นที่ถาม โดยการตอบว่า “บอกไม่ได้” และ “เขาไม่บอกกัน” ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นการอ้างถึงธรรมเนียมปฏิบัติที่กำหนดการให้เธอต้องไม่ตอบ จึงดูเหมือนว่าเธอไม่ต้องรับผิดชอบในการไม่ยอมรับร่วมมือในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

ในการปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ประเด็นนโยบายและการแก้ปัญหาการเมือง พบว่านางสาวยิ่งลักษณ์มักจะไม่ใช้วิธีการสั่งห้าม หรือสั่งให้หยุดถามแบบตรง (direct command) โดยที่ไม่มีการใช้คำให้บาลง (bald on record) เช่น “อย่าเพิ่งถาม” “พอแล้ว” “ไม่เอาการเมืองดีกว่า” หรือ “วันนี้ไม่สัมภาษณ์การเมือง” ซึ่งหากพิจารณาจากเนื้อหาที่เป็นการเมืองประกอบกับบทบาทในฐานะนายกรัฐมนตรีของนางสาวยิ่งลักษณ์ การพูดแบบดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการแสดงความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสม

ส่วนการตอบคำถามเรื่องอดีตนายกษัตริย์ซึ่งเป็นพี่ชาย นางสาวยิ่งลักษณ์ได้ตอบปฏิเสธว่า “ไม่อยากจะตอบ...” ซึ่งอ้างความรู้สึกที่ไม่ต้องการตอบ และปฏิเสธที่จะตอบคำถาม

2.1.4 การถามกลับหรือการตอบโต้

การถามกลับหรือ การตอบโต้หมายถึง นอกจากจะแสดงการปฏิเสธที่จะตอบคำถามแล้ว ผู้พูดยังโจมตีผู้ถามโดยการถามคำถามกลับ หรือการพูดในเชิงกล่าวหาผู้ถาม ซึ่งโดยมากการปฏิเสธในประเภทนี้จะอยู่ในรูปแบบและโครงสร้างที่เป็นคำถาม แต่อาจมิได้ทำหน้าที่เป็นคำถาม เพราะไม่ได้ต้องการคำตอบ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการใช้โวหาร (Rhetorical question) แบบหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีคำถามกลับ/ตอบโต้จำนวน 7 ตัวอย่าง ทั้งหมดเป็นการปฏิเสธที่เกี่ยวกับนโยบาย/การแก้ปัญหา

ปฏิเสธส่วนตัว	ปฏิเสธนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสธเรื่องทักษิณ
	1. “อ้าวแล้วทำไง” (ถามเรื่องผลกระทบจากปัญหาการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท) แนวหน้า 23/3/55	
	2. “ความรู้สึกของผู้บริโภคอาจจะรู้สึกว่าการแพง แต่จริง ๆ รัฐบาลก็ต้องมองทั้ง 2 ส่วน ทั้งความรู้สึกของผู้บริโภค ที่สำคัญต้องดูตัวเลขที่จับต้องได้จริง ๆ เราคงจะได้เห็นตัวเลขเศรษฐกิจอย่างแท้จริงหลังจากที่ได้มีการแถลงในไตรมาสที่หนึ่ง” (ถามเรื่องการขึ้นราคาสินค้า)	
http://www.dailynews.co.th/politics/ 3/5/55		

ตารางที่ 4 แสดงการถามกลับหรือการตอบโต้

ปฏิเสส่วนตัว	ปฏิเสนโยบาย/การแก้ปัญหา	ปฏิเสเรื่องทักษณ
	3.“วันไหนคะที่สูงขึ้น” 4.“ราคาน้ำมันหรือก๊าซแอลพีจี” (ตามเรื่องกรขึ้นราคาน้ำมัน) <i>http://www.banmuang.co.th/2012/08/ 8/8/55</i>	
	5.“*** แล้วใครบอกมาคะ” (ตามเรื่องการแต่งตั้งนายวิเชียรขึ้นดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง) <i>http://www.banmuang.co.th/2012/08 21/8/55</i>	
	6.“ฉลองไหน ***” (ตามเรื่องคลิปเสียงนายฉลอง เรียวแรง สส.พรรคเพื่อไทยข่มขู่อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมเพื่อเอาที่ดินอุทยานจำนวน 70 ไร่มาปลูกยางพารา) <i>ไทยโพสต์ 23/08/55</i>	
	7.“ไม่มีคำถามใหม่แล้วหรือคะ” (ตามเรื่องการปรับกรม.) <i>http://www.banmuang.co.th/2012/08 29/8/55</i>	

ตารางที่ 4 แสดงการถามกลับหรือการตอบโต้

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่ามี 6 ตัวอย่างที่เป็นการใช้คำถามในการตอบโต้โดยคำถามมีหน้าที่และความหมายในบริบทที่แตกต่างกันออกไป เช่น “อ้าวแล้วทำไง” ที่ตอบเรื่องความเดือดร้อนที่ผู้ประกอบการได้รับจากนโยบายขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท เป็นการถามกลับที่มีความหมายว่า (แล้วผู้สื่อข่าว) จะให้รัฐบาลทำอย่างไร ซึ่งมีได้ตอบว่ารัฐบาลจะได้ทำอะไรในการบรรเทาความเดือดร้อนในเรื่องนี้ ซึ่งนายกขไม่น่าจะขอแนวทางจากผู้สื่อข่าวเพื่อนำไปปฏิบัติจริง จึงถือเป็นคำถามแบบตีواهر

ในสองตัวอย่างที่พบเป็นการถามคำถามเพื่อโจมตีความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าว/แหล่งที่มาหรือข้อมูลที่ผู้สื่อข่าวถาม เช่น “วันไหนคะที่สูงขึ้น”, “ราคาน้ำมัน หรือก๊าซแอลพีจี”, “ฉลองไหน...” เป็นการชี้ว่าผู้สื่อข่าวถามคำถามไม่ชัดเจนทำให้ตนไม่สามารถตอบได้ และในตัวอย่างท้ายสุดพิจารณาจากประเด็นข้อฉาวเรื่องทีปรากฏคลิปเสียงนายฉลอง เรียวแรง สส.พรรคเพื่อไทยข่มขู่อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมเพื่อเอาที่ดินอุทยานจำนวน 70 ไร่มาปลูกยางพาราจนเป็นประเด็นที่สังคมตั้งคำถามทั่วไปในขณะนั้น อาจตีความได้ว่าเป็นการไซสือ แสร้งทำเป็นไม่ทราบเพราะเป็นสิ่งที่เสื่อมเสียต่อพรรคของตนที่นายฉลองสังกัดอยู่

คำตอบว่าที่แสดงการตั้งข้อสงสัยเรื่องแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาถามเช่น “...แล้วใครบอกมาคะ” ซึ่งอาจตีความได้ว่าข้อมูลที่นำมาถามไม่มีความถูกต้องเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการแสดงการตำหนิการทำงานของนักข่าวอย่างอ้อม ๆ โดยใช้คำถามเช่น “ไม่มีคำถามใหม่แล้วหรือคะ” ซึ่งเป็นการตำหนินักข่าวว่าถามแต่คำถามซ้ำ ๆ โดยไม่ได้ต้องการคำตอบว่า “มี” หรือ “ไม่มี” จากนักข่าวแต่อย่างใด

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวหาผู้ถาม หรือประเด็นความน่าเชื่อถือของสิ่งที่ถามโดยไม่มีรูปปฏิเสทหนึ่งตัวอย่างที่เป็นการตอบ คำถามว่ารัฐบาลจะมีท่าทีอย่างไรในการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอันเกิดจากราคาสินค้าที่พุ่งสูงขึ้น นางสาวยิ่งลักษณ์ตอบว่า

“ความรู้สึกของผู้บริโภคอาจจะรู้สึกว่าการแพง แต่จริง ๆ รัฐบาลก็ต้องมองทั้ง 2 ส่วน ทั้งความรู้สึกของผู้บริโภค ที่สำคัญต้องดูตัวเลขที่จับต้องได้จริง ๆ เราคงจะได้เห็นตัวเลขเศรษฐกิจอย่างแท้จริงหลังจากที่ได้มีการแถลงในไตรมาสที่หนึ่ง”

การตอบลักษณะนี้เป็นการชี้แจงว่าความจริงแล้วเรื่องนี้มีสองส่วนคือ เรื่องความรู้สึกของผู้บริโภค และ เรื่องตัวเลขจริง รัฐบาลจะพิจารณาเฉพาะตัวเลขที่จับต้องได้เพื่อประกอบการดำเนินการแก้ปัญหา ในขณะที่ถาถามนั้นตัวเลขเศรษฐกิจยังไม่ออก ซึ่งอนุมานได้ว่า รัฐบาลจะยังทำอะไรไม่ได้ ส่วนสิ่งที่เป็นประเด็นคำถามผู้สื่อข่าว นั้นเป็นเพียงความรู้สึกที่คิดกันไปเองว่าของแพง ซึ่งรัฐไม่รับผิดชอบกับความรู้สึกและ “จินตนาการ” เช่นนั้น

3. การอภิปรายผลและสรุป

การวิเคราะห์รูปปฏิเสทในการตอบคำถามของนายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ในช่วงปีแรกที่เข้ารับตำแหน่งคือระหว่างเดือนกันยายน 2554 ถึง สิงหาคม 2555 พบว่า ในมิติร่วมของการเป็น “วาทกรรมการเมือง” นั้น คำให้สัมภาษณ์ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในบริบทหลายปัจจัย ได้แก่

- ก). สถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้น
- ข). ตัวตนของนางสาวยิ่งลักษณ์
- ค). สิ่งที่สังคมคาดหวังจากผู้เ้า
- ง). การเป็นผู้หญิงที่เข้ามาทำงานการเมืองซึ่งเป็นวงการที่ผู้ชายเป็นประชากรส่วนใหญ่

การวิเคราะห์คำปฏิเสท จำเป็นต้องพิจารณาคำถามควบคู่ไปด้วย จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ในบริบทที่กล่าวมาแล้วแต่ส่งอิทธิพลถึงวาทกรรมที่มีการสื่อสาร เช่น สถานการณ์ทางการเมือง เข้ามาบีบคั้นในวาทกรรมของนายกฯ โดยผ่านคำถามของผู้สื่อข่าวที่ตั้งประเด็นให้นายกฯต้องตอบประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น ปัญหาความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับโครงการแต่งตั้งนายทหารระดับสูง (ระดับนายพล) ที่เป็นเรื่องลับแต่กลับมีข่าวรั่วไหลออกมาทำให้นายทหารที่มีหน้าที่รับผิดชอบต้องถูกเรียกตัวมาชี้แจง ซึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองของไทย เรื่องการแต่งตั้งทหารหรือการที่การเมืองเข้าแทรกแซงกลาโหมเป็นประเด็น

ละเอียดอ่อนและเปราะบางต่อความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายความมั่นคงและฝ่ายบริหารเสมอมา ทำให้เกิดเป็นคำถามให้นายกฯผู้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารต้องแสดงจุดยืนให้เห็น เป็นต้น ซึ่งคำถามที่เกิดจากสถานการณ์การเมืองเช่นนี้ นำไปสู่คำตอบปฏิเสธประเด็นนโยบาย/การแก้ปัญหาที่เห็นในคอลัมน์กลางของแต่ละตาราง คำถามที่เป็นประเด็นจากสถานการณ์การเมืองเป็นการหยิบประเด็นที่นโยบายของรัฐก่อให้เกิดปัญหาหรือ ประเด็นที่รัฐถูกกล่าวหา เพื่อให้นายกฯแสดงปฏิกิริยาต่อประเด็นดังกล่าว ซึ่งพบว่านายกฯ จะใช้หลายวิธี ได้แก่

- ก). การปฏิเสธการรับรู้ต่อเรื่องนั้น ๆ เช่น ตอบว่า ไม่ทราบเรื่อง ไม่ได้รับรายงาน,
- ข). การปฏิเสธการทำสิ่งที่ถูกกล่าวหา เช่น ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยว ไม่ได้แทรกแซง,
- ค). การปฏิเสธการมีอยู่ของปัญหา เช่น ไม่มี ไม่ใช่,
- ง). การตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ถามเพื่อเลี่ยงที่จะไม่ต้องตอบ เช่น ใครบอกมา ฉลองไหน วันไหนที่สูงขึ้น และ
- จ). การถามกลับเพื่อแสดงความไม่พอใจหรือตำหนิผู้ถาม เช่น แล้วทำไม ไม่มีคำถามใหม่แล้วหรือ หนูกถามอย่างนี้หรือคะ

การเลือกแบบ ก, ข และ ค เป็นการแสดงความร่วมมือกับผู้ถามในระดับที่แตกต่างกัน แต่แบบ ง และ จ เป็นการแสดงความไม่ร่วมมืออย่างชัดเจน การให้สัมภาษณ์แบบที่ ไม่ตอบ ไม่ร่วมมือในแบบ ง และ จ นี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบมาตรฐานของการให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองตามที่เคยมีการทำวิจัยมา (อ้างแล้ว) จึงมองได้ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานะสมาชิกของวงการการเมือง ที่ต้องเป็นผู้นำและไม่ยอมคล้อยตามการตั้งประเด็นของผู้สื่อข่าว

ความเป็นตัวตนของนางสาวยิ่งลักษณ์ ได้แก่ การที่เป็นคนในตระกูลชินวัตรที่มีสมาชิกเป็นนายกรัฐมนตรีมาก่อนหน้านี้แล้วถึงสองคน และเป็นตระกูลที่ครองอำนาจการเมืองของประเทศมา กว่าทศวรรษ หรือ การเป็นน้องสาวคนเล็กที่สนิทสนมกับอดีตนายกฯทักษิณ และที่อดีตนายกฯ กล่าวว่ายิ่งลักษณ์ชอบมากกับมือจนเปรียบเสมือน "โคลนนิ่ง" ของตน ทำให้ภาพลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ถูกซ่อนด้วยภาพของทักษิณอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏคำถามที่สอบถามถึงสิ่งที่สังคมเห็นว่าเป็นความต้องการส่วนตัวของอดีตนายกฯทักษิณ เช่นการขอพระราชทานอภัยโทษจากคำพิพากษาคดีอาญาที่ระบุความผิดในคดีที่ดินรัชดาเป็นต้น นอกเหนือจากนี้ ดังปรากฏการปฏิเสธประเด็นเกี่ยวกับทักษิณในคอลัมน์ที่สามของแต่ละตาราง การตอบปฏิเสธในประเด็นนี้เหมือนกับเป็นรูปแบบตายตัวที่คาดหมายได้ว่านางสาวยิ่งลักษณ์ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการตอบปฏิเสธ เนื่องจากการยอมรับจะทำให้เสื่อมเสียต่อสถานภาพของตนในฐานะนายกฯที่ต้องไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิด และในฐานะผู้นำที่ต้องไม่ทำตนเป็นผู้รับใช้ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการส่วนตัว สังเกตได้ว่าตัวอย่างแรกการปฏิเสธในประเด็นเกี่ยวกับทักษิณนี้นายกฯมักจะตอบยาวและมีวาทกรรมประชานิยมโดยชัดเจน เช่นอ้างการทำงานเพื่อส่วนรวม การทำตามนโยบายที่

เสนอต่อสภา ทั้งนี้เพื่อลบล้างความคิดว่าเธอเข้ามาเพื่อแก้ไขเรื่องส่วนตัวและสร้างภาพผู้นำที่มีเจตนาจรรโลงระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้การที่นางสาวยิ่งลักษณ์ผู้ซึ่งทำงานด้านธุรกิจโดยดำรงตำแหน่งผู้บริหารของบริษัทก่อสร้างริมทรัพย์เอสซี แอสเซ็ทของครอบครัว มาตลอดกลับผันตัวมาลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งภายในเวลาอันสั้น ยังได้รับการเสนอชื่อจากพรรคเพื่อไทยเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยที่มีได้เป็นหัวหน้าพรรคซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน ดูจะเป็นการตอกย้ำว่านางสาวยิ่งลักษณ์เดินทางในวงการการเมืองได้เงาของพี่ชายส่งผลสืบเนื่องถึงภาพลักษณ์ภาวะผู้นำ สังคมอาจมองว่าเธอไม่มีอิสระทางความคิดและขาดความเป็นผู้นำ ซึ่งความจริงข้อนี้สะท้อนในคำถามส่วนใหญ่ของนักข่าวที่เป็นการชี้ให้เห็นจุดยืน นโยบาย มาตรการ อย่างผู้นำ (รัฐบาลจะถอนทหารจากพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตร.กม. หรือไม่) หรือ บางครั้งเป็นการถามแบบกล่าวหาในสิ่งที่นายทนายจะทำ แต่ไม่ได้ทำ (ประชาชนเดือดร้อนเรื่องของแพง รัฐบาลจะอย่างไร) หรือ ในสิ่งที่ไม่ควรทำแต่ทำ (รัฐบาลแทรกแซงสื่อหรือไม่) ตามที่ปรากฏเป็นปฏิเสธรื่องนโยบาย/การแก้ปัญหาในคอลัมน์ที่สองของแต่ละตาราง การตอบปฏิเสธรในประเด็นที่กล่าวมานี้เป็นช่องทางที่เธอสามารถแสดงความเป็นผู้นำได้โดยการใช้วาทกรรมที่เป็นการใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความชอบธรรม (language as a form of legitimization) ที่ประกอบด้วยทำให้เหตุผลสามส่วน คือ ข้อความ การให้เหตุผล และ หลักฐานที่มีลักษณะเป็นการปฏิเสธที่สนับสนุนด้วยเหตุแห่งการปฏิเสธ (refutation) แต่จากการวิเคราะห์พบว่า นายทนายกลับใช้การปฏิเสธแบบจูงใจให้ไม่เชื่อ (dissuasion) มากกว่าเพราะไม่มีการให้เหตุผลที่จะต้องไม่เชื่อสิ่งที่ผู้สื่อข่าวกล่าวหา เช่น ไม่อยากจะไปตอบว่า... , หรือ

“ความรู้สึกของผู้บริโภคอาจจะรู้สึกว่าอาหารแพง แต่จริง ๆ รัฐบาลก็ต้องมองทั้ง 2 ส่วน ทั้งความรู้สึกของผู้บริโภค ที่สำคัญต้องดูตัวเลขที่จับต้องได้จริง ๆ เราคงจะได้เห็นตัวเลขเศรษฐกิจอย่างแท้จริงหลังจากที่ได้มีการแถลงในไตรมาสที่หนึ่ง”

ตัวอย่างที่สองเป็นทั้งการจูงใจให้ไม่เชื่อของแพงและเป็นการโจมตีผู้ถามว่าถามโดยใช้ความรู้สึกเป็นที่ตั้ง การตอบคำถามกลุ่มนี้ปรากฏการปฏิเสธแบบ ก-จ เช่นเดียวกัน

ความเป็นผู้หญิงที่เข้ามาดำรงตำแหน่งสูงสุดในทางการเมืองยังทำให้นางสาวยิ่งลักษณ์ต้องเผชิญกับคำถาม/ คำกล่าวหาเกี่ยวกับประเด็นเสื่อมเสียส่อไปในทางชู้สาวแบบที่นายทนายที่ผ่าน ๆ มา ไม่เคยต้องตอบ เช่นที่ผู้สื่อข่าวถามว่านายทนายไปทำภารกิจส่วนตัวอะไรที่โรงแรมโพร์ซีซีชั่น ซึ่งในขณะนั้นสังคมต่างวิพากษ์วิจารณ์ไปในทางประเด็นเสื่อมเสีย ทำให้นายทนายออกมาปฏิเสธว่าไม่ได้ไปทำสิ่งที่เสื่อมเสีย ซึ่งไม่ได้เป็นคำตอบที่ตรงคำถามผู้สื่อข่าว แต่เป็นการใช้โอกาสในการให้สัมภาษณ์ชี้แจงข้อสงสัยของสังคม การตอบปฏิเสธรในประเด็นที่ไม่ได้มีในคำถามเช่นนี้แสดงถึงกลไกในการป้องกันตนเอง เป็นการแสดงในระดับจิตสำนึกถึงสิ่งที่ผู้ตอบพยายามที่จะขจัดไป ไม่คิด และไม่ทำตามแนวทางการวิเคราะห์ของฟรอยด์

การวิเคราะห์การปฏิเสธของนางสาวยิ่งลักษณ์แสดงให้เห็นความพยายามของนักการเมืองที่แบกรับข้อกังขาของสังคมทั้งในความเป็นนายกรัฐมนตรีผู้หญิงคนแรก และการเป็นน้องสาวของอดีตนายกรัฐมนตรีที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีอิทธิพลทางการเมืองมาตลอด วาทกรรมการปฏิเสธในช่วงต้นของการดำรงตำแหน่งแสดงการให้ความร่วมมือกับผู้สื่อข่าวเป็นส่วนใหญ่ สังเกตจากจำนวนการปฏิเสธตรงและปฏิเสธอ้อมที่ถือเป็นการตอบคำถามโดยดี จำนวนรวม 30 ตัวอย่างจากข้อมูลทั้งหมด 43 ตัวอย่างซึ่งนับว่าเป็นผู้นำที่ให้ความร่วมมือต่อนักข่าวดีมาก แต่ผลเสียของการยอมจำนนในกลไกการสนทนาทำให้ภาพลักษณ์ขาดความเด็ดขาด เข้มแข็ง เป็นผู้นำ และเมื่อพิจารณารายละเอียดของการปฏิเสธแล้วยังเห็นว่านางสาวยิ่งลักษณ์ไม่ได้ใช้เหตุผลในการหักล้างประเด็นที่ปฏิเสธลงไปอย่างเด็ดขาด การแสดงความไม่ร่วมมือเช่นการไม่ตอบ และการถามกลับ/ตอบโต้ที่ปรากฏบ้าง ไม่ได้เป็นการทำแบบรุนแรงก้าวร้าวไม่ทำให้ผู้สื่อข่าวรู้สึกยำเกรง แบบนักการเมืองผู้ชายซึ่งอาจส่งผลบั่นทอนความชอบธรรมในการนำเสนอประเด็นและสถานภาพความเป็นผู้นำได้

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา ช้างขวัญยืน และ สมภาร พรหมทา. (2549). *มนุษย์กับการใช้เหตุผล*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- Akhtar, S. and O'Neil, M. (Eds.). (2011) *On Freud's 'Negation'*. London, GBR: Karnac Books,
- Besnard, P. and Hunter, A. (2008). *Elements of Argumentation*. Cambridge, MA, USA: MIT Press.
- Bull, P and Mayer K. (1993). 'How Not to Answer Questions in Political Interview' in *Political Psychology* vol. 14, No 4 (Dec 1993) pp. 651-666.
- Bull, P. et al (1996). 'Why politicians are three- faced: the face model of political interviews' in *British Journal of Social Psychology*. Vol. 35, issue 2 (June 1996), pp. 267-284.
- Halliday, M.A.K. and Webster, J.J.(eds.). (2009). *Continuum Companion to Systemic Functional Linguistics*. London: Continuum.
- Halliday, MAK. (1970). *New Horizons in Linguistics*. Harmondsworth: Penguin. IQNewsclip
- Louw, P.E. (2005). *The Media and Political Process*. London: Sage.
- McCargo, D. (2000). *Politics and the Press in Thailand: Media Machinations*. London: Routledge.
- McConnell-Ginet, S. (2011). *Gender, Sexuality and Meaning: Linguistic Practice and Politics*. Oxford: Oxford University Press.

- Meany, J. and Shuster, K. (2003). *On That Point! An Introduction to Parliamentary Debate*. New York, NY, USA: International Debate Education Association.
- Van Bentham, J. (2011). *Logical Dynamics of Information and Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Eemeren, F.H. and Garssen, B. (eds.) (2008). *Controversy and Confrontation: Relating Controversy Analysis with Argument Theory*. Amsterdam: John Benjamin.
- Verlinden, J. (2005). *Critical Thinking and Everyday Argument*. Boston: Wadsworth